

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Κυριακή 30 Ιουνίου 2024

ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

ΗΕΤΑΙΡΕΙΑ - ΣΤΑΘΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Το τέλος της «Πειραιϊκής-Πατραιϊκής»

ΣΤΟΙΧΕΙΩΝΕΙ
ΑΚΟΜΑ ΤΗ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ
ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Του
ΤΑΣΣΟΥ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ

Το οριστικό κλείσιμο του εργοστασίου της Πειραιϊκής - Πατραιϊκής, πριν από 32 χρόνια, εξακολουθεί να στοιχειώνει τη βιομηχανική ιστορία της Πάτρας μέχρι σήμερα.

Δεν τίναν το μόνο βαρύ λουκέτο που πλήγωσε την Πάτρα στα «τελειώματα» του 20ου αιώνα.

Κι ο Λαδόπουλος, πλήγωσε, κι η Μίσκα, κι η Πιρέλι κι η Βέσση, και τόσες άλλες εμβληματικές βιομηχανίες.

Μα η περίπτωση της «Πειραιϊκής - Πατραιϊκής» είναι ξεχωριστή.

Ακόμα και σήμερα, θαρρείς ότι ανάμεσα στα εγκαταλελειμμένα κτίρια της μονάδας εξακολουθεί να ακούγεται ο θόρυβος των μπομπίνων, οι μποκανές από τα στριπτήρια και οι φωνές των εκατοντάδων εργατών.

Δυστυχώς τα «κουφέλια» δεν τραγουδάνε ακόμα ή εν πάσι περιπτώσει θα ξανατραγουδήσουν εάν κι εφόσον ολοκληρωθεί η μετατροπή του «κουφαριού» της «Π-Π» σε σύγχρονο διαμετακομιστικό κέντρο από τον ΟΛΠΑ, στον οποίο και ανήκει εδώ και πολλά χρόνια.

© Το λεωφορείο μεταφοράς εργατών έξω από την «Π-Π» κάπου στα '70s (Bus oldtimers and rebuilders)

ΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΜΑΣ κατά τον 19ο και τον 20ό αιώνα είχαν κατατάξει την Αχαΐα στην πρωτοπορία της Ελλάδας και της Ευρώπης. Είχαν φέρει ανάπτυξη, ευημερία και πολιτισμό. Σήμερα, δυστυχώς, διανύουμε την πιο «σκοτεινή» περίοδο. Οι επιχειρήσεις και οι επαγγελματίες πλήττονται, ενώ η Αχαΐα είναι στις τελευταίες θέσεις σε όλους τους δείκτες. Η παράταξη «Επιμελητήριο Πρωταγωνιστής» ιδρύθηκε για να μετατρέψει το Επιμελητήριο από «απόντα» σε «πρωταγωνιστή» της προσπάθειας να πάρει ξανά τη θέση που της αρμόζει στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Στο πλαίσιο αυτό, σας προσφέρουμε μια σειρά Ενθέτων που περιγράφουν την ένδοξη ιστορία των επιχειρήσεων και των επαγγελματιών της Αχαΐας.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΑΧΑΪΑΣ

- Η ανάπτυξη και η τοπική οικονομία στον 19ο και 20ό αιώνα
- Βιομηχανίες-Επιχειρήσεις-Πρόσωπα-Γεγονότα

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗΣ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

1919-1992

Μικρό ιστορικό

ΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΝΕΡΟΜΑΝΑ ΤΡΙΧΩΝΙΔΑΣ

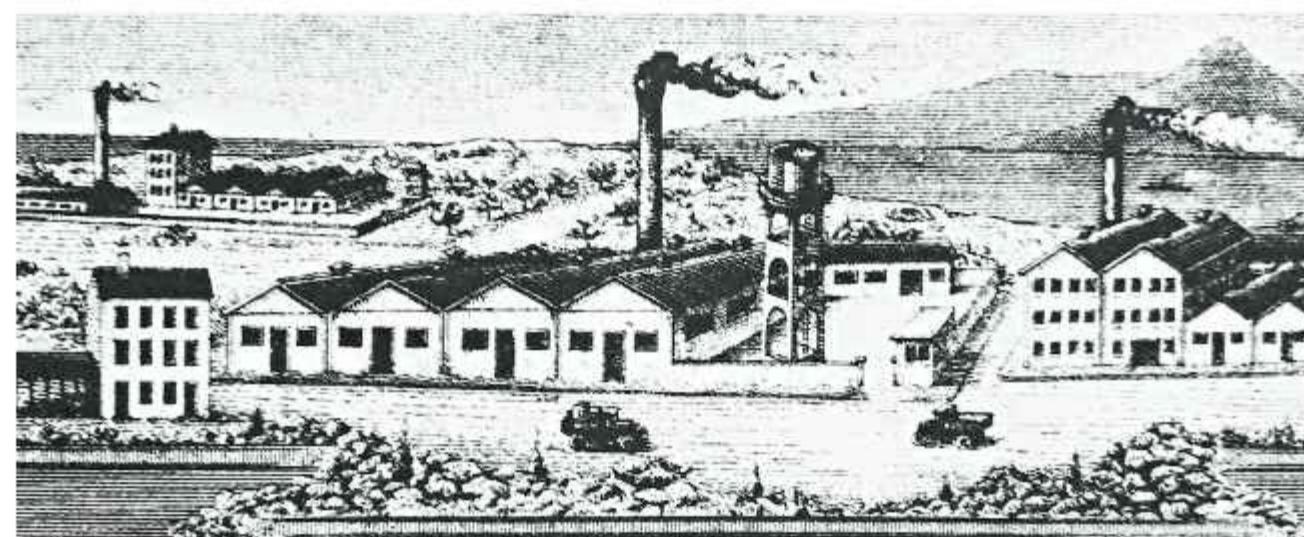
Tο 1907 ο Χριστόφορος Κατσάμπας από τη Νερομάνα Τριχωνίδας, έρχεται στην Πάτρα για να σπουδάσει στην εμπορική σχολή. Στα 1911 εργάζεται στον έμπορο υφασμάτων Βασιλείο Μαραγκόπουλο, όπου προσλαμβάνεται και ο Σταμούλης Στράτος από το Θέρμο. Κατσάμπας και Στράτος αναπτύσσουν φιλικές σχέσεις για να στήσουν στη συνέχεια μια επιχείρηση που κατέφερε να γίνει ο δεύτερος μεγαλύτερος εργοδότης, όχι μόνο στην Πάτρα, μετά το ελληνικό δημόσιο. Στις 28 Νοεμβρίου του 1919 ιδρύεται η ομόδρυθη «Πατραϊκή Εμποροβιομηχανική Εταιρεία». Συμμετέχουν με ποσοστό 28% έκαστος οι Κατσάμπας, Στράτος και Ζαφειρόπουλος (βαφέας), καθώς και ο Τιμόλεων Εμμανουήλ συνεργάτης του Μαραγκόπουλου, (με 16%).

Την δεκαετία του 1960 η Π-Π διέθετε πέντε σύγχρονες εργοστασιακές μονάδες και απασχολούσε περισσότερους από 4.000 υπάλληλους

Αγοράζουν τα παλιά υπατοποιείο του Αργύρη Αποσκίτη, Μαΐζωνος και Παπαφλέσσα, που λειτούργησε μέχρι τη δεκαετία του

④ Λεροφωτογραφία τέλη δεκαετίας '50 - αρχές '60. Ευδιάκριτες οι εγκαταστάσεις της «Πειραικής - Πατραϊκής» (Μαΐζωνος - Παπαφλέσσα - Κορίνθου)

④ Η «παλιά» Πειραική - Πατραϊκή στο οικοδομικό τέτραγωνο μεταξύ των οδών Κορίνθου - Παπαφλέσσα - Μαΐζωνος και Γενναδίου, έταιρεία που ιδρύθηκε το 1919. Μετά τη μεταφορά της στις Ιτιές, τα κτίρια γκρεμίστηκαν και κτίστηκαν πολυκατοικίες. Ενδιάμεσο ο χώρος φιλοξένωσε και λούνα πάρκ! (αρχείο Ν. Σαραφόπουλου)

Την δεκαετία του 1960 η Π-Π διέθετε πέντε σύγχρονες εργοστασιακές μονάδες και απασχολούσε περισσότερους από 4.000 υπάλληλους.

Στη δεκαετία 1970-1980 η επιρρεά επεκτείνεται (Πάτρα, Αθήνα, Μ. Πεύκο, Χαλκίδα, Καρπενήσι, Φιλιάτες, Σύρος, Σάμος) και απασχολεί πλέον 3.000 εργαζόμενους στην Πάτρα και 7.000 σε όλη την Ελλάδα.

Στη δεκαετία του 1970 αρχίζει η κρίση και καθιστάται αναπόφευκτη η κρατικοποίηση της στην πρώτη 4ετία της κυβερνήσεως του Ανδρέα Παπανδρέου.

Μετά το 1989, αυξάνονται τα χρέη και η κακοδιαχείριση, ακολουθούμενη από βίαιες προσπάθειες «εξυγίανσης» που θέματα συνάντησαν την αφορή αντίθραστων εργαζομένων.

Τελικά η «Πειραική-Πατραϊκή» έκλεισε τον Οκτώβρη 1992. Αφοπε χρέες 235 δισεκατομμύριων δραχμών.

④ Λεροφωτογραφία στα 60ς. Ορατό το οικοδομικό τέτραγωνο που στέγαζε την «Πειραική - Πατραϊκή» μετά την κατεδάφιση των κτισμάτων. Ορατή και η πρόσοψη της οδού Μαΐζωνος που στεγάζει πλέον την «Π-Π»

④ Λεροφωτογραφία του 1955. Μισοτελειωμένος ο τρούλος του Αγίου Ανδρέα, σε πλήρη ανάπτυξη της εργοστάσιο της «Πειραικής - Πατραϊκής»

Η ΤΑΙΝΙΑ ΠΟΥ ΕΚΑΝΕ ΓΝΩΣΤΗ ΤΗΝ Π-Π ΣΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η κόρη μου η σοσιαλίστρια

(ΔΕΝ ΑΝΕΛΑΒΕ ΤΙΣ ΤΥΧΕΣ ΤΗΣ «Π-Π»)

«Ντύνει, στολίζει, νοικοκυρεύει: Αυτό ήταν το σλόγκαν της Πειραιώς - Πατραϊκής, της μεγαλύτερης βιομηχανίας κλωστούφαντουργυσής, βάμβακος και ετοίμων ενδυμάτων της Ελλάδος. Ξεκίνησε ως μια εταιρία στην Πάτρα που πουλούσε κάλτσες και έβαφε νήματα. Σιγά σιγά όμως εξελίχθηκε σε μια επιχειρηση-κολοσσό της ελληνικής βιομηχανίας που έντυσε με τα υφάσματά της όλη την Ελλάδα, αλλά και πολλές χώρες του εξωτερικού. Στην περίοδο ακμής της είχε φτάσει να παράγει 25 εκατομμύρια μέτρα υφάσματος ετησίως....

Η ιστορία της ξεκίνησε το 1919 στην Πάτρα, όταν άνοιξε η «Πατραϊκή Εμποροβιομηχανική Εταιρεία» από τους Χριστόφορο Καταάμπα και Στράτο Στομούλη. Οι δυο επιχειρηματίες εκτός από συνέταιροι, ενώθηκαν και με τους δεσμούς της οικογένειας, καθώς μερικά χρόνια αργότερα τα παιδιά τους παντρεύτηκαν. Η Πατραϊκή μετεξελίχθηκε στην πρώτη Αγώνυμη Εταιρία της Πάτρας, ενώ ήταν η πρώτη βιομηχανία που αντικατέστησε τις ατμοκίνητες μηχανές με ντιζελοκίνητες από τη Γερμανία. Τα επόμενα χρόνια η εταιρία συνέχισε να εξοπλίζεται με μηχανήματα από τη Γερμανία, αλλά και με προσωπικό από άλλες κλωστούφαντουργικές βιομηχανίες του Πειραιά.... Όμως, σύντομα τα μεγάλα «ανοίγματα» της εταιρίας την οδήγησαν στη συγχώνευση με την θυγατρική εταιρία της Πειραιώς, ώστε να γίλιτωσε τη χρεωκοπία. Η συμβολή της στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν καθοριστική, καθώς ειροδίαζε τους Έλληνες στρατιώτες με κουβέρτες και ρούχα για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις κακουγίες του πολέμου. Ο πόλεμος εξάντλησε τις πρώτες ύλες της. Ωστόσο, κατάφερε σύντομα να σταθεί στα «πόδια» της.

Ενα χρόνο μετά τον Εμφύλιο πόλεμο στην Ελλάδα, ίδρυσε στο Μεγάλο Πεύκο ένα μεγάλο σύγχρονο εργοστάσιο. Ήταν το πρώτο που κτίστηκε στην Ελλάδα μετά τους πολέμους. Οι συγκεκριμένες εργοστασιακές εγκαταστάσεις έγιναν γνωστές σε όλη την Ελλάδα. Και όχι μόνο για τα προϊόντα που παρήγαγε. Το 1966 το εργοστάσιο κροτιδιοποιήθηκε ως σκοπικό για την ταινία «Η κόρη μου η σοσιαλίστρια», με την Άλικη Βουγιουκλάκη, τον Δημήτρη Παπαμιχάλη και τον Λάμπρο Κωνσταντάρα. Η ταινία αποτύπωνε το πολιτικό κλίμα της εποχής και τις εργατικές κινητοποιήσεις....

ΠΕΙΡΑΪΚΗ - ΠΑΤΡΑΪΚΗ

© Σα σκηνή από ταινία! Η εγκατάσταση στη Νέα Πέραμο (συλλογή Νίκου Δρακόπουλου)

Για τις ανάγκες της ταινίας, το εργοστάσιο της «Πειραιώς-Πατραϊκής» μεταμορφώθηκε στο εργοστάσιο Υφασμάτων του Αντώνιου Δέλβην Δηλαδή του Λάμπρου Κωνσταντάρα. Και ποιος δε θυμάται τις σκηνές στην αυλή του εργοστασίου ακόμη και τις χορογραφίες.

Τα πανιά αυτού του καραβιού,

η τέντα αυτού του ρετίρε, αυτό το στρώμα, αυτό το κάλυμμα, αυτές οι κουρτίνες, αυτά τα σεντόνια και μαξιλαροθήκες, αυτή η τέντα του φορτηγού... και άλλα πολλά, ων συκέστιν αριθμός, κατασκευάζονται από υφασμά Πειραιώς-Πατραϊκής"

To 1962 το αμερικανικό πε-

ριοδικό «Time» χαρακτήριζε το εργοστάσιο «πρότυπο» για κάθε ελληνική βιομηχανία. Δημοσίευμα της εφημερίδας Το Βήμα στις 22 Ιουλίου 1966 έγραφε ότι η Πειραιώς-Πατραϊκή απένειμε μετάλλια στους «συμπληρώσαντος 25ετή ευδόκιμον υπηρεσίαν συνεργάτας». Η επιβράβευση των εργαζομένων της

© Η Άλικη, ο Δημήτρης κι άλλοι «εργάτες» στο εργοστάσιο της «Π-Π» στην Αθήνα

βιομηχανίας ήταν μια ενέργεια που είχε καθιερωθεί από το 1954. Το μετάλλιο συνέβευ και ένα χρηματικό έπαθλο. Μέχρι το 1966 περισσότεροι από 250 εργατούπλληλοι είχαν επιβραβευτεί για την πολυετή αφοσίωσή τους στην βιομηχανία....

Η εταιρεία έφτασε να έχει εννιά εργοστάσια, στην Πάτρα, στην Αθήνα, στο Μεγάλο Πεύκο, στη Χαλκίδα, στα Καρπενήσι, στις Φιλιάτες, στη Σύρο, στη Σάμο και ένα στο Σουδάν. Απασχολούσε περισσότερους από 7.000 εργαζομένους. Παρόλο που ο τομέας της κλωστούφαντουργίας ξεκίνησε δυναμικά, δεν κατάφερε να επέζησε.

Η αποβιομηχάνιση και η αύξηση του ανταγωνισμού από ξένες εταιρίες, έβαζαν το ένα λουκέτο μετά το άλλο. Στα τέλη της δεκαετίας του '70 άρχισε η καθοδική πορεία και για την Πειραιώς-Πατραϊκή.

Για να ανθεί κρατικοποιήθηκε στη κυβερνήσεως Ανδρέα Παπανδρέου. Όμως, οι επόμενες κυβερνήσεις δεν έδει-

ξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη σωτηρία της.... Στις αρχές της δεκαετίας του 90 η κυβέρνηση άρχισε να εφαρμόζει μέτρα «εξυγίανσης» με κλείσιμο παραγωγικών μονάδων, συρρίκνωση της παραγωγικής βάσης της εταιρίας και μαζικές απολύσεις.

Οι εργαζόμενοι ξεπιώθηκαν και έκαναν συνεχόμενες απεργιακές κινητοποιήσεις. Τον Ιούνιο του 1991 τα 13 σωματεία των εργαζομένων της Πειραιώς-Πατραϊκής έκαναν 24ωρη απεργία. Αίτημά τους ήταν να ανοίξει διάλογος με στόχο την επιβίωση και ανάπτυξη της εταιρίας. Τα πανό που κρατούσαν έλεγαν «Η καρδιά της βιομηχανίας είναι εδώ, όχι στην καταστροφή της Π-Π», ενώ κάθε τόσο φώναζαν όλοι μαζί «Η Πειραιώς-Πατραϊκή ανήκει στον λαό» και «Κάντε επενδύσεις»....

Για τέσσερα χρόνια, από το 1992 έως το 1996, οι εργαζόμενοι φρόντιζαν τα μηχανήματα και πήλιπαν στην «ανάσταση» της εταιρίας που κάποιες ήταν ο δεύτερος μεγαλύτερος εργοδότης μετά το ελληνικό δημόσιο. Το 1996 έβαλε οριστικά λουκέτο με τα χρέη να φτάνουν τα 235 δισεκατομμύρια δραχμές. Όμως, δεν κηρύχθηκε ποτέ πιώση στην επίσημη.

Υπάρχει ακόμη στον κατάλογο ληξιπρόθεσμων οφειλετών του Δημόσιου. Σύμφωνα με την Ανεξάρτητη Αρχή Δημόσιων Εσόδων την Πειραιώς-Πατραϊκή Βιομηχανία είχε ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το Δημόσιο άνω των 21 δισεκατομμυρίων ευρώ. Από αυτά τα 6 δισεκατομμύρια αφορούσαν την αρχική οφειλή, ενώ τα υπόλοιπα προέκυψαν από πρόστιμα και προσαυξησίες. Τώρα η μόνη ανάμνηση της κλωστούφαντουργίας αναβίωνται μέσα από τις σκηνές του ελληνικού κινηματογράφου....

© Από διαμαρτυρία εργαζομένων στην «Π-Π» (από δημοσίευση του ιστολογίου ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ - ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ)

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΜΙΑΣ ΖΩΗΣ

«Ντύνει, στολίζει, νοικοκυρεύει»

Δεν υπήρξε οικογένεια στην Πάτρα, που να μην είχε έμμεση ή άμεση σχέση με την «Πειραιϊκή - Πατραιϊκή». Η οποία -σε συνδυασμό με τα άλλα μεγάλα εργοστάσια της νότιας Πάτρας- άλλαξ για πάντα τον πολεοδομικό ιστό της πόλης, με την ραγδαία εξάπλωση προς δυσμάς, την ανάπτυξη φτωχό-κατοικιών στα Ζαρουχλέικα, στις Ιτιές, στην Παραλία κ.ο.κ. Αναμνήσεις μιας ζωής μέσα από το φωτογραφικό μας άλμπουμ:

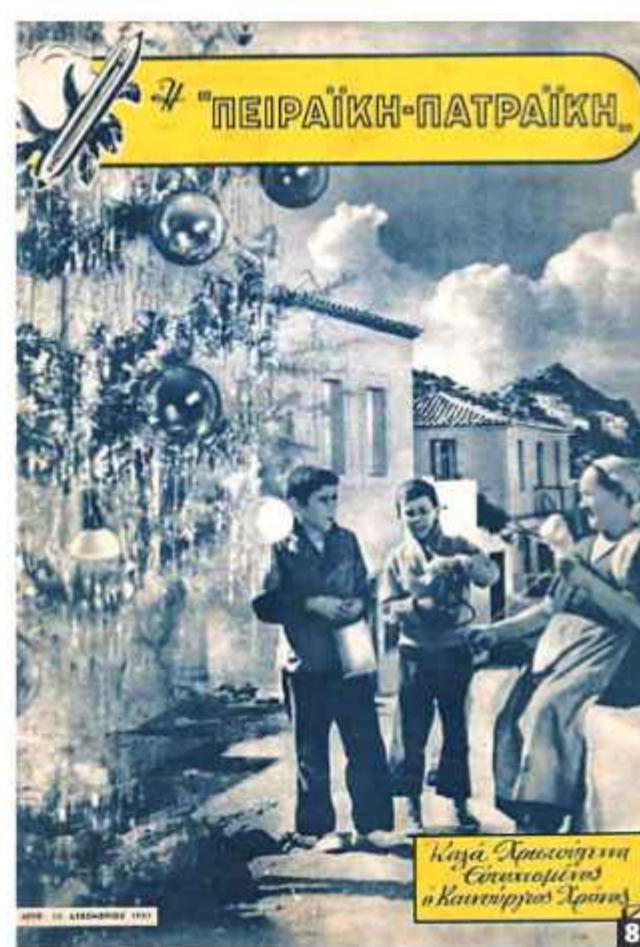

1 2

Τελευταίου τύπου ταχύτατα μηχανήματα προεξοφλούν την άνετον και εύχαριτον άπασχόλησιν του προσωπικού της «Πειραιϊκής - Πατραιϊκής»

7

6

8

1 Εργάτες το 1961 στην «Πατραιϊκή» όπως έλεγαν τότε το εργοστάσιο στην Πάτρα (και «Πειραιϊκή» το της πρωτευόσης). Αρχείο Γιάννη Μακρυδημόπουλου. 2 Στο εργοστάσιο της «Π-Π» τη δεκαετία του '50. Διακρίνονται και οι Βασίλης Βερβίτας, Κωνσταντίνος Κυριαζής (αρχείο Αντώνη Λόπη). 3 Διαφήμιση στην «Έχπρε» της 2ας Ιανουαρίου 1963 (συλλογή Κυριάκου Γκλεζάκου). 4 Για δροσιά στο μπαλκόνι, τεντόπανα «Πριμαβέρα» (αρχείο Παναγιώτη Πορφυρόπουλου). 5 Φυσικά η ούγια έγραφε ένα μόνο πράγμα! (αρχείο οικ. Μαρίας Τσιριγκούλη). 6 Λεωφορείο της εταιρείας, προφανώς με αρμάδια Μανδρέκα, φτιαγμένο στα Μποζαΐτικα (αρχείο Μάκη Μανδρέκα). 7 Δημοσίευμα εποχής για την αρτιότητα των εγκαταστάσεων (αρχείο Αθανάσιου Κούστα). 8 Εορταστική έκδοση της Εταιρείας του 1957

1911-1965

Η επιχειρηματική διαδρομή του Χριστόφορου Κατσάμπα

Ο ΑΓΩΝΑΣ - ΤΑ ΠΡΩΤΗΜΑΤΑ - Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

Ο Χριστόφορος Κατσάμπας (αρχείο Δήμου Πατρέων)

Τρία μεγάλα ρεπορτάζ στην 1η σελίδα της «Π» (9/5/1965)

Aπό το μεταπτυχιακό πόντμα του Πέτρου Αποστολόπουλου, «Η επιχειρηματική διαδρομή του βιομήκανου Χριστόφορου Κατσάμπα στην περίοδο 1911-1965» στη Φιλοσοφική Σχολή του ΕΚΠ Αθηνών, το 2015, αντλήσαμε μερικά ενδιαφέροντα στοιχεία με τα οποία σκιαγραφείται η δράση του μεγάλου βιομήκανου της κλωστοϋφαντουργίας στην Ελλάδα.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ

Στο πέρασμα από τον 19ο στον 20ο αιώνα, μεταξύ 1890 και 1914, η Ελλάδα βρισκόταν σε μια δεύτερη διαδικασία εκβιομηχάνισης, αν ως πρώτη θεωρήθηκαν στην περίοδο 1865-1875. Από το τέλος του 1860 μέχρι τα μέσα του 1870, η Ελλάδα είναι η πρώτη χώρα στην ανατολική Μεσόγειο και στα Βαλκάνια, που εκβιομηχανίζεται, μέσα στο γενικότερο κλίμα της εποχής που καρακτηρίζεται από οικονομική ανάπτυξη, αστικοποίηση και ευημερία, εξαιτίας κυρίων των αυξημένων εξαγωγών συγκεκριμένων προϊόντων. Ωστόσο, ο ρωσοτουρκικός πόλεμος (1876-1878), η οικονομική ύφεση και η ανάδειξη νέων Βαλκανικών κρατών διέκοψαν αυτή τη φάση. Η ανάκαμψη από την κρίση της δεκαετίας του 1880, ο νέος αναπτυξιακός κύκλος της διε-

θνούς οικονομίας την περίοδο 1896-1914, τα πεδία που άνοιγαν οι προστιθέντες νέες τεχνολογίες και η ανάπτυξη των αστικών κέντρων ενίσχυσαν τη διαδικασία εκβιομηχάνισης. Αυτή τη φορά, η ανάπτυξη οφείλεται και στην εγκαύρια αγορά, η οποία είχε διευρυνθεί μετά την προσάρτηση της Θεσσαλίας το 1881 και είχε προστατευθεί από την υποτέλεια της δραστηρίτης. Την περίοδο αυτή η εκβιομηχάνιση δεν επεκτείνεται, αλλά κυρίως εντατικοποιείται, γεγονός που επιδιώκεται μέσω του τεχνολογικού εκσυγχρονισμού. Ο τύπος όμως της εκβιομηχάνισης που προωθείται, με παραγω-

γικές μονάδες μικρού μεγέθους, περιορισμένης μισθωτικής εργασίας, βιοσκών καταναλωτικών αγαθών και κωρώς ανταγωνισμό στις εξωτερικές αγορές, φθάνει στα όριά του γύρω στα μέσα της πρώτης δεκαετίας του 20ού αιώνα. Οι προσπάθειες αναδύντανες ορισμένων βιομηχανιών, την περίοδο 1906-1914, αλλάζουν το τοπίο, ακολουθώντας τις επιπτάγεις των καιρών: συγχωνεύσεις επιχειρήσεων, ενίσχυση των μεγαλύτερων μονάδων, επενδύσεις εντάσεως κεφαλαίου και τεχνολογικός εκσυγχρονισμός. Με αυτές τις αλλαγές η εκβιομηχάνιση σημειώνεται τον 20ο αιώνα.

Κι ένα κάρο μπροστά το εργοστάσιο (αρχείο Δήμου Πατρέων)

Τα εγκαίνια των νέων εγκαταστάσεων έγιναν από τον τέως βασιλιά Κωνσταντίνο («Νεολόγος» 9/5/1965)

Καλαμάτα, τη Λάρισα, την Πάτρα, την Κέρκυρα και την Ερμούπολη, δημιουργώντας έτσι ένα σημαντικό εργατικό δυναμικό, πρόδοφο για την βιομηχανική ανάπτυξη. Η οικονομική «διαδρομή» του βιομήκανου Χριστόφορου Κατσάμπα, όπως περιγράφεται στην αυτοβιογραφία του, «Πιστεύοντας εις το μέλλον. Το χρονικό μιας προσπάθειας» (1966), αντικατοπτρίζει τις οικονομικές συνθήκες στο πρώτο μισό του 20ού αιώνα. Ο Κατσάμπας γεννήθηκε τον Αύγουστο του 1893 στο χωριό Νερομάνα της Αιτωλοακαρνανίας από γονείς που ήταν χωρικοί σχετικά εύποροι. Άφου ολοκλήρωσε τις βασικές του σπουδές, μετέβη στην Πάτρα για να σπουδάσει στην Εμπορική Σχολή. Με το τέλος των σπουδών του το 1911 εργάστηκε ως «γραμματικός» στο γραφείο του Βασιλίου Μαραγκόπουλου, εμπόρου κονδυλικής πωλήσεως υφασμάτων. Σύντομα, εντυπωσίασε με τις ικανότητές του τον Μαραγκόπουλο, με αποτέλεσμα να αυξηθεί ο μισθός του και να αναλάβει πέρα από τη διατήρηση βιβλίων και αλληλογραφίας, άλλες εργασίες, όπως τον εκτελωνισμό των εισαγόμενων από το εξωτερικό εμπορευμάτων. Το Σεπτέμβριο του 1912, με την έκρυψη του ελληνοτουρκικού πόλεμου και την επιστράτευση, ο Μαραγκόπουλος προσέλαβε στο κατάσπο-

Α' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Το 1914, στις παραμονές του μεγάλου πολέμου, η βιομηχανία βρισκόταν σε αναπτυξιακή τροχιά. Ωστόσο, ο πόλεμος ανέκοψε τη διαδικασία αυτή και μετέτρεψε δραματικά τη βιομηχανίας και αλόγλορης της οικονομικής ζωής. Μετά το πρώτο ξέφνισμα του καλοκαιριού του 1914, π η βιομηχανία κινητοποιήθηκε για λίγο την προηγούμενη ανδική ροή της, καθώς υλοποιούνταν επένδυσης αποφάσεις που είχαν ληφθεί νωρίτερα. Από το δεύτερο έξαμπον του 1915, όμως, η κατάσταση επιδεινώθηκε ραγδαία και συνεχίστηκε στο μεγαλύτερο μέρος του 1916 με τις εισαγωγές και τις εξαγωγές να καταρρέουν, λόγω της αναστάτωσης από τον πόλεμο. Τον Ιούνιο του 1916, ο Χριστόφορος Κατσάμπας, αφού ολοκλήρωσε την στρατιωτική του

θητεία, επανήλθε στην εργασία του και μαζί με τον Σταμούλη Στράτο σχεδίαζαν να αποχωρήσουν από το κατάστημα του Μαραγκόπουλου αμέσως μετά το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, εφόσον δεν θα είχε συμμετάσκει σ' αυτόν η Ελλάδα.

Κατά τη διάρκεια του εθνικού δικαιαδικού και λόγω των οικονομικών συνθηκών που επικρατούσαν, όπου τα εμπορεύματα ήταν λίγα και οι τιμές αυξάνονταν συνεχώς, αποφάσισαν να εκμεταλλευθούν την περίσταση, αλλά στερούνταν χρημάτων για την επίτευξη των στόχων τους. Τον Ιούνιο του 1917, ο Σταμούλης Στράτος, μετά από σύγκρουση με κάποιον υπάλληλο του Μαραγκόπουλου, αποχώρησε από το κατάστημα του, παρά τις πιέσεις του ίδιου να παραμείνει. Ωστόσο, Κατσάμπας και Στράτος συνέχιζαν να αντιμετωπίζουν δυσκολίες για την επίτευξη της συνεργασίας, αφού λόγω του πολέμου και των ελλείψεων οι τιμές των εμπορευμάτων συνεχώς αυξάνονταν. Θεωρώντας ότι στην επαρχία και στις μικρές πόλεις οι τιμές θα αυξάνονταν πιο αργά από ότι στις μεγάλες και ότι θα μπορούσαν να αγοράζουν ειδη από εκεί και να τα μεταπωλούν στην Πάτρα ή στην Αθήνα σε μεγαλύτερες τιμές, ο Σταμούλης Στράτος ανακώρησε για το Μεσολόγγι, το Αγρίνιο και την Αμφιλοχία.

Στο Μεσολόγγι, πληροφορήθηκε ότι στην Αμφιλοχία κάποιος Φώτης Μάνζος, έμπορος, πωλούσε το μαγαζί του. Ο Σταμούλης Στράτος αγόρασε τα υφάσματα και τα ψηλικά που είχε στο μαγαζί του, μέσα σε 3-4 μήνες τα μεταπώλησε με καθαρό κέρδος περίπου 20.000 δραχμές, παρ' όλα που οι τιμές της αγοράς ήταν πολύ χαμηλές. Ο Σ.Σ. με το κεφάλαιο που συγκέντρωσε και με την επωνυμία «Σταμούλης Στράτος» άνοιξε ένα μικρό κατάστημα και προσπάθησε να κάνει δουλειές ευκαιρίας. Παράλληλα, συνεργάθηκε με τον Αριστείδη Ζαφειρόπουλο, ο οποίος διατηρούσε βαφείο και διέθετε κεφάλαιο (περίπου 100.000 δραχμών) και ίδρυσαν εταιρεία που ονομάσθηκε «Στράτος και Ζαφειρόπουλος». Με την ίδρυ-

• Το υφαντήριο της εταιρείας...

• Πλάνο της εγκατάστασης (αρχείο Δήμου Πατρέων)

στην νέας εταιρείας, αγόρασαν μερικές χειροκίνητες καλτομηχανές και ασκολίθινκαν με τη βαφή και την εκτύπωση μαντηλίων (τσεμπέρια), τα οποία φορούσαν οι γυναίκες

ως καλύμματα στα κεφάλια τους, ιδιαίτερα στην επαρχία. Η εργασία ήταν περιορισμένη λόγω των κεφαλαίων αλλά ικανοποιητική για την εποχή. Ωστόσο, η λήξη του πολέ-

μου επέφερε σύντομη επάνοδο στην ομαλότητα και επομένως περιορισμό των έκτακτων και εύκολων κερδών, τα οποία οφελούνταν στην σπανιότητα των προϊόντων.

Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΟ 1919

Μετά το τέλος του πολέμου και την αποχώρηση του Χ.Κ από τον Μαραγκόπουλο, οι δύο άνδρες αποφάσισαν να ιδρύσουν ομδρόρυθμη εμπορι-

κή εταιρεία με το όνομα «Στράτος-Ζαφειρόπουλος - Κατσάμπας και Σία», συμπεριλαμβανούντας και τον Τιμόλεοντα Εμμανουήλ, υπάλληλο του Μαραγκόπουλου. Η εταιρεία απέκτησε τον τίτλο «Πατραϊκή Εμποριομηχανική Εταιρεία» και αυτό για να την μεταβάλουν με την πρώτη ευκαιρία σε Ανώνυμη Εταιρεία, προβλέποντας το θεσμικό πλαίσιο του 1920 περί Ανωνύμων Εταιρειών. Στις 28 Νοεμβρίου 1919, υπέγραψαν συμβόλαιο συστάσεως της νέας Εταιρείας, ενώ συμφώνησαν ότι η συνεργασία αποτελεί «έγμο», τον οποίο πρέπει να προστατεύουν από προβλήματα και συμφέροντα, ενώ ταυτόχρονα ορκίσθηκαν να μεταδοθεί η φιλία τους και στις οικογένειες που θα αποκτήσουν. Επίσης ορίστηκαν τα καθήκοντα των συγεταίρων. Ο Αρ. Ζαφειρόπουλος (28%) στο βαφείο, ο Τιμ. Εμμανουήλ (16%) στο Καλτοσποιείο, ο Σταμούλης Στράτος (28%) και ο Χριστ. Κατσάμπας (28%) στο εμπορικό μέρος και συγκεκριμένα ο Σταμούλης Στράτος στο Τυποβαφείο των καλεμκεριών και ο Χριστ. Κατσάμπας στη διεύθυνση γραφείου και στη γενικότερη οικονομική διαχείριση. Με τη σύσταση της εταιρείας προσέληφθη ως υπάλληλος, ο μικρότερος αδελφός του Σταμούλη Στράτου, ο Ελευθέριος.

ΠΕΙΡΑΪΚΗ-ΠΑΤΡΑΪΚΗ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΒΑΜΒΑΚΟΣ Α.Ε.

ΑΡΙΘ. ΤΑΥΤ. 2542

ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗ

'Όνοματεπώνυμον έργατοτεχνίτου

'Όνοματεπώνυμον συζύγου έργ/του

ΙΣΧΥΕΙ ΜΕΧΡΙ 31 - 12 - 1974

• Ταυτότητα εργαζομένης στην «Πειραική - Πατραϊκή» που θα είχε ισχύ μέχρι το 1974 (αρχείο Νίκου Δρακόπουλου)

• Το προαύλιο της εγκατάστασης από το Εθνικό Οπτικοακουστικό Αρχείο στα 1958

